

MAŁGORZATA SKRZYPCZYŃSKA

Eurytoma bouceki Skrzyp. (Hymenoptera: Eurytomidae) —
nowy szkodnik nasion modrzewi

Eurytoma bouceki Skrzyp. Hymenoptera: Eurytomidae) новый вредитель
семян лиственниц

Eurytoma bouceki Skrzyp. (Hymenoptera: Eurytomidae) a new pest of larch seed

Spośród szkodników nasion modrzewi wymieniane są również błonkówki z rodziny *Eurytomidae*, jak np. *Eurytoma laricis* Yano (6) uzyskany z nasion modrzewia dahurskiego (*Larix gmelini* Rupr.). Natomiast z nasion modrzewia syberyjskiego (*L. sibirica* Ledeb.) wyhodowano okazy *Eurytoma* sp. (1, 2) które według Zerovej (7) są identyczne z *Eurytoma laricis* Yano.

Jak wykazały przeprowadzone w latach 1968—1973 badania własne oparte na materiale pochodzącym z 70 nadleśnictw oraz parków narodowych (105 stanowisk) z terenu Polski¹, gatunkiem fitofagicznym w nasionach modrzewia europejskiego (*L. decidua* Mill.) i polskiego (*L. polonica* Rac.) okazał się *Eurytoma bouceki* Skrzypczyńska (4) (ryc. 1).

Dokładna analiza wnętrza nasion modrzewia europejskiego i polskiego, pobranych do hodowli indywidualnych (jedno nasienie w próbówce), z których wyległy się okazy *E. bouceki*, jak również nasion, z których owady te nie zdołały uwolnić się, wykazała obecność wylinki wraz z charakterystycznymi żuwaczkami larwy. Żuwaczki te okazały się identyczne z żuwaczkami wypreparowanymi z larw *E. bouceki*, żerujących pojedynczo w pełnych nasionach badanych modrzewi. Również identyczne żuwaczki stwierdzono w wylince zsuwającej się z odwłoka postaci doskonałej omawianego owada. W tym ostatnim wypadku prześlędzono rozwój owada od stadium dorosłej larwy, którą wyjęto z nasienia *L. decidua*, aż do stadium imago.

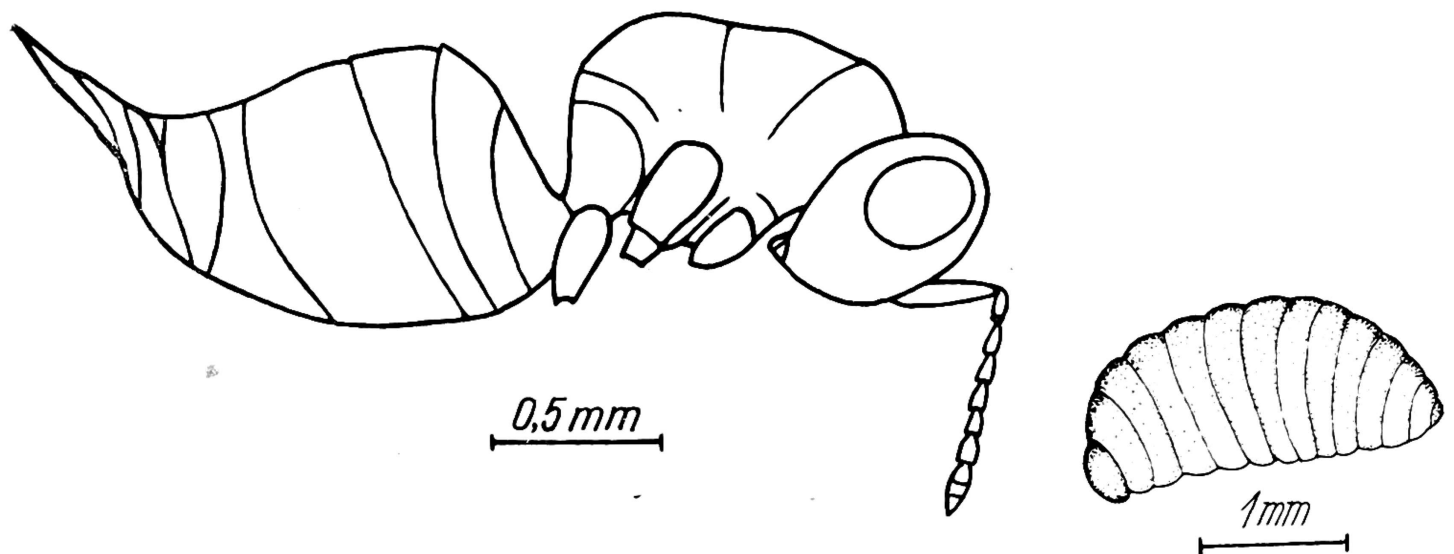
Wobec przytoczonych danych można stwierdzić, że *E. bouceki* jest szkodnikiem nasion *L. decidua* Mill. i *L. polonica* Rac. Larwa tego owada (ryc. 2) niszczy całą zawartość nasienia.

Do tej pory najczęściej wykazywanym szkodnikiem nasion modrzewia europejskiego i polskiego był znamionek modrzewiowiec *Megastigmus*

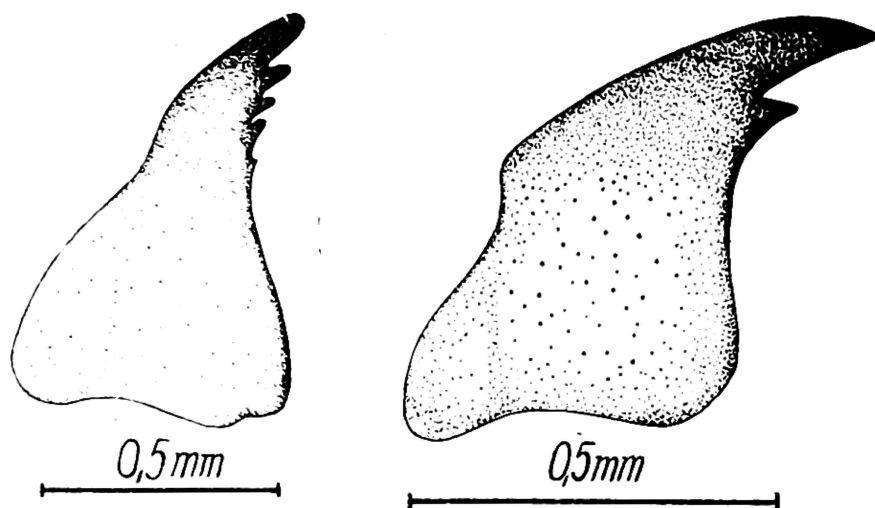
¹ Wszystkim, którzy okazali mi bezinteresowną pomoc w pozyskaniu szyszek modrzewiowych do badań składam serdeczne podziękowanie.

pictus (Förster) (= synom. *M. seitneri* Hoffmr.) (Hymenoptera: Torymidae) (3). Larwy znamionka są bardzo podobne do larw omawianego owada, a cechą taksonomiczną są niewątpliwie odmienne żuwaczki (ryc. 3a, b), po których można zidentyfikować sprawcę uszkodzeń nasion.

Bleskotka *E. bouceki* jest szeroko rozpowszechniona na terenie Polski, czego dowodzą rezultaty hodowli w latach 1968—1973. Na ogólną ilość materiałów pochodzących z 70 nadleśnictw oraz parków narodowych,

Ryc. 1. *Eurytoma bouceki* zarys samicy z boku. Z prawej ryc. 2. Larwa *Eurytoma bouceki*

Ryc. 3. Zarys żuwaczek larw: z lewej a — *Eurytoma bouceki*, b — znamionka modrzewiowca *Megastigmus pictus*

gatunek ten stwierdzono w materiale z 23 nadleśnictw. Najliczniej szkodnik ten wystąpił w 1969 r., kiedy to obserwowano duży urodzaj szyszek modrzewi. Przykładowo, z około 1 kg szyszek *L. decidua* z nadl. Szczaniec (OZLP Zielona Góra), wyhodowano 171 ♂♂ i 133 ♀♀ tego owada. W niektórych stanowiskach liczba okazów *E. bouceki* była dwukrotnie, a nawet kilkakrotnie wyższa niż liczba imagines znamionka modrzewiowca. Tym samym należy zwrócić uwagę na tego owada, jako lokalnego

szkodnika nasion, o znaczeniu gospodarczym. Szkody wyrządzone są tym większe, że modrzewie owocują co 2—3 lata i z reguły mają znaczny odsetek nasion płonnych (5).

Bleskotkę *E. bouceki* można zwalczać stosując metody zwalczania znamionka modrzewiowca.

Z Instytutu Ochrony Lasu AR
w Krakowie

LITERATURA

1. Nikolska M. N. — Chalcidity fauny SSSR, AN SSSR, Moskwa-Leningrad, 1952.
2. Rožkov A. S. — Vrediteli listvennicy sibirskoj, AN SSSR, Moskva, 1966.
3. Skrzypczyńska M. — Znamionek modrzewiowiec *Megastigmus pictus* (Förster) (syn. *Megastigmus seitneri* Hoffmr. (Hymenoptera, Torymidae) oraz jego pasożyty: *Eupelmus urozonus* Dalm. (Hymenoptera, Eupelmidae) i *Mesopolobus zetterstedtii* (Dalla Torre) (Hymenoptera, Pteromalidae). „Acta Agrar. et Silv.” Ser. Silv. 13, 1973.
4. Skrzypczyńska M. — *Eurytoma bouceki* n. sp. (Hymenoptera, Eurytomidae) cultivated from seeds of the European larch (*Larix decidua* Mill.) and of the Polish larch (*Larix polonica* Rac.). „Polskie Pismo Ent.” fasc. 1, 1975.
5. Tyszkiewicz S. — Wyniki oceny nasion drzew leśnych w 1931/32. „Rozpr. i Spraw. Zakł. Dośw. Las. Państw. w Warszawie” Ser. A, 2, 1933.
6. Yano Sokan and Mitsuo Koyama — Shinyoju no shushikisei bachi ni tsue (on the parasitic Hymenoptera in the seeds of conifers). „Konchu Sekai”, Gifu, Japan, 22, 1918.
7. Zerova M. D. — Novye i maloizvestnye vidy semejstva Eurytomidae (Hymenoptera, Chalcidoidea) v faune SSSR. „Vestn. zool.”, nr 2, 1972.

Praca wpłynęła do Komitetu Redakcyjnego 17 czerwca 1975 r.

Краткое содержание

Хальцидил *Eurytoma bouceki* Skrzypczyńska (Hymenoptera: Eurytomidae) похоже как *Megastigmus pictus* (Förster) (Hymenoptera: Torymidae) является вредителем семян лиственницы: *Larix decidua* Mill., *Larix polonica* Rac.

В 1968—1973 гг. *Eurytoma bouceki* Skrzyp. в некоторых надлесничествах была вредителем семян о хозяйственном значении.

Summary

Eurytoma bouceki Skrzypczyńska (Hymenoptera: Eurytomidae), similarly as *Megastigmus pictus* (Förster) (Hymenoptera: Torymidae) is a pest of seeds of larches: *Larix decidua* Mill. and *polonica* Rac.

As a pest of seed, *Eurytoma bouceki* was of economic importance in certain forest districts during years of 1968—1973.